

Наталія ГОДЗЬ

*Це було ще до війни:
місто Харків, я і ми.
А тепер війна-війна
і на скронях сивина...*

ГОДЗЬ Наталія Борисівна (GODZ NATALIIA BORYSIVNA) — докторка філософських наук, доцентка, професорка кафедри філософії НТУ «ХПІ», заступниця завідувача кафедри філософії з виховної роботи, кураторка багаторічного проекту «Філософська проблема людини та сенс її буття» для аспірантів та студентів. За фаховою освітою — вчителька біології та хімії, психологиня. Працювала у середніх школах м. Харків та професійно-технічному училищі № 3. З 15 листопада 1999 року по 1 жовтня 2003 року навчалася та закінчила аспірантуру в Харківському національному університеті імені В.Н. Каразіна на кафедрі теорії культури та філософії науки. Захистила у 2004 році на базі Харківського національного університету кандидатську дисертацію за темою «Культурні стереотипи в українській народній казці» (наук. керівник — проф. В.В. Шкода).

У 2019 році захистила докторську дисертацію в Інституті філософії імені Г.С. Сковороди Національної академії наук України у м. Київ за темою «Філософські підстави екологічної футурології». З осені 2003 року працює в НТУ «ХПІ», де починала з асистентки, старшої викладачки, а в 2007 році здобула вчене звання доцентки кафедри філософії. Нині обіймає посаду професорки кафедри філософії НТУ «ХПІ». Розробила і впровадила низку навчальних курсів та програм. У 2009 році посіла друге місце у конкурсі робіт на найкращий розроблений дистанційний курс з «Філософських проблем екології». Нагороджена низкою грамот та дипломів за наукові досягнення й виховну роботу серед студентів. Царина наукових інтересів — філософія науки, філософська антропология, філософія культури. Продовжує досліджувати феномен культурних стереотипів та порівняльний аналіз текстів народних казок. Також продовжує досліджувати футурологію та прогностику з екологічних позицій. Була офіційною опоненткою на захистах кандидатських дисертацій, авторка понад 145 публікацій наукового та науково-дослідницького характеру, зокрема двох монографій («Вступ до екологічної футурології», збірка філософської публіцистики та есеїстики «Мушу. Намагатимуся. І все прийде раптово: як гілка квітучого бузку у вікно...») та низки статей і колективних монографій як в Україні, так і за кордоном.

Westcarane
Hayer - west car
D. S. Eisen M.T.G. "K.M.Y."
Sp. absp. u. yk

Наталія ГОДЗЬ

*Це було ще до війни:
місто Харків, я і ми.
А тепер війна-війна
і на скронях сивина...*

УДК 82

Г 59

Дизайн В. Носаня

На обкладинці фото Н. Годзь

Годзь Н. Б.

Г 59 Це було ще до війни: місто Харків, я і ми. А тепер війна-війна і на скронях сивина... [Текст]: Монографія / Н.Б. Годзь. — Харків: Майдан, 2023. — 172 с.

ISBN 978-966-372-874-2.

Книга, яка виникла, бо так мусило бути, це збірка філософських есеїв, з купою помилок, мабуть і описок, бо писалася спершу як щоденник, буквально «на коліні» під час обстрілів. У такому вигляді творчості, в умовах навіть ще гірших, ніж у мене, на превеликий жаль, я як авторка не поодинока — багато викладачів та науковців, інженерів і не лише, харків'ян та всіх українців, дорослих та дітей почали писати «військові щоденники громадян України» (прямо хоч авторське право патентуй на поняття, але воно є досить влучним щодо ситуації і виникло в авторки спонтанно). Ця книга для людей і про країну, про природу і людей, про природу і техніку, про суспільство взагалі. Це психологічна і філософська рефлексія на події, які вдалося записати та викласти, вона призначена як для широкого кола читачів, так і для фахівців, насамперед для філософів, культурологів, істориків та психологів і навіть психіатрів, медиків, мабуть, і для військових, може, і для письменників, а також, сподіваюся, для тих, хто цікавиться розмислами про минуле, сучасне і майбутнє. Головна її тема — виживання в складних умовах, додаю — не просто особисте, а спільне для колективів та громад виживання і збереження здорової психіки громадянина та суспільства. Певною мірою це вільний у викладі «вступ» до підручників як медичних, так і військових з питань підготовки громадян до життя і боротьби в певних стресових умовах.

УДК 82

У разі повного або часткового відображення матеріалів, використаних у запропонованій монографії, посилання на авторку є обов'язковим. Усі авторські права на матеріал, фото, які використано в монографії, належать докт. філос. н., доц., проф. кафедри філософії НТУ «ХП» Годзь Н. Б. й без її дозволу не можуть бути використані.

ISBN 978-966-372-874-2

© Годзь Н. Б., 2023

Знов і знов присвячується моїй бабусі, надзвичайній людині, сільській вчительці, дружині вчителя, матері вчительки, яка достойно пройшла всі складності минулих років, працювала у школах під час лікнепу — **Ємець Тетяні Захарівні**, а також її матері, моїй прабабусі, яка народила тринадцять і виховала дванадцять дітей, семеро з яких стали вчителями (а один, окрім того, й редактором газети й директором краєзнавчого музею), один фотографом і письменником і один бібліотекарем — **Нестеренко Варварі Іванівні**, прадіду — **Ємцю Захарію Вікентійовичу** (волосному писарю); зі спогадами про діда, директора сільської школи, **Верменича Івана Григоровича**, якого пам'ятають навіть через 80 років його праці у ній, репресованого й померлого у Карлазі. **З повагою й шаную до батьків** — **Ольги Іванівни** та **Бориса Івановича**, дідуся та бабусі по лінії батька — **Годзь Івана Павловича** та **Опришко Наталії Леонтіївни** — справжніх народних цілителів з Полтавської області; пригадуючи маминих сестер **Ларису Іванівну**, ветерана й депутата, **Зою Іванівну** та **Лесю Іванівну**, наших рідних, особливо **Зінченко Григорія Никифоровича**, **Гусєву Ніну Іллівну** та **Гусєва Івана Сафроневича**, **Ємець Катерину Захарівну**, **Ємець Віру Захарівну** та її чоловіка — **Косенкова Дмитра**, **Ємець Прасковію Захарівну** та її чоловіка **Салтикова Сергія**, **Ємець Єлизавету Захарівну** та багатьох інших, які підтримували мою родину у найкритичніші моменти її життя. З великою подякою до моїх вчителів та «хрещених» у науці й насамперед з любов'ю та світлою пам'яттю до **проф. Володимира Михайловича** та до **проф. Валентини Борисівни**, а також зі світлою пам'яттю до наукового керівника, **проф. Шкоди Володимира Васильовича**. Пригадую й шаную пам'ять про **проф. Гриценка Віктора Петровича** (який, на жаль, пішов від нас). Висловлюю подяку **ректору, докт. техн. н., проф., член кор. Національної академії наук України Є. Соколу** та колективу НТУ «ХП»,

*кафедрі філософії НТУ «ХПІ» з викладачами й інженерами та її завідувачу, проф. Тарарову Я. В. Подяка шановному директору Навчально-наукового інституту соціально-гуманітарних технологій, докт. техн. н., проф. А. В. Кіпенському, окрема дяка працівникам Полтавського архіву СБУ України (наразі й п. О. Є.), завдяки увазі та професійності яких я знайшла багато нових документів та по-новому осягнула історію моєї родини і велику силу кохання та віри одне до одного моїх бабусі та дідуся. З світлим спомином *родини лікаря та вчительки зі ст. Основа (Харків) Громеко Олександра та Єфросинії Автономівни. їх сину онука та невістку (імена знаю лише Євгена Олександровича та його дружини, Олександри)*... Землю тримає кохання та любов, правда, віра та пам'ять, порядність і професіоналізм. Це сильніше за зраду та ницість... Війна внесла й додаткові подяки — колегам з Острозької Академії: докт. філос. н., проф., проректору з науково-педагогічної роботи Національного університету «Острозька академія» *п. Дмитру Шевчуку*, доц., канд. юрид. н. *п. Ользі Балацькій*, проф. Рівненського державного гуманітарного університету — докт. філос. н., проф. *п. Катерині Шевчук*, шановним колегам-викладачам з ЛДМУ ім. С. Людкевича (*п. Роксолані Гавалюк та п. Уляні Косьменко*), канд. пед. н., доц. Київського національного економічного університету ім. В. Гетьмана *п. Оксані Максименко*, докт. філол. н., проф., зав. каф. ХНУ ім. В. Н. Каразіна *п. Олені Матушек*, завдяки яким вдалося працювати наразі й з текстом цієї та іншої моїх книг (особливо *п. Роксолані Гавалюк*, ще раз дяка). Дякую родичам — сестрі, вчительці Градизької гімназії *Іваненко Валентині Олександрівні, світлим спомином про її батьків, моїх тьотю Людмилу та дядю Аліка та двоюрідного брата, їх сина - Славка*, моїй тітці *Л. Г. Сайдлової* та її донькам і онукам, невістці *Т. Мехтієвій* з родиною, які допомагали вижити у перші дні другої фази війни, дуже дякую моему студенту а тепер й нашому захиснику *Олександрю Коліснику*, дякую *Дмитру В.* який з перших днів захищає нас всіх, дякую студенту-політехніку в минулому *А. Мірзоюну*,... Дяка друзям з ФБ, які запрошували до себе, *дяка армії та тероборони, меру міста Харків п. І. О. Терехову та його команді!**

ЗМІСТ

Передмова

5

Просто наше життя

54

Замість післямови

161